

ÚVOD DO KONCEPTU MEDIÁCIE A MOŽNOSŤ JEJ IMPLEMENTÁCIE DO VÝUČBY ANGLIČTINY PRE LEKÁRSKE ÚČELY

Katarína Murčeková

Jesseniova lekárska fakulta v Martine, Univerzita Komenského v Bratislave,
Ústav cudzích jazykov
katarina.murcekova@uniba.sk

Pedagogická fakulta Trnavskej Univerzity v Trnave
katarina.murcekova@tvu.sk

Abstract

Introducing the concept of mediation and its potential in English language classes for Medical Purposes

The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) introduced the notion of mediation as a fourth mode of communication, alongside reception, production, and interaction. The CEFR emphasizes mediation in its action-oriented approach. Mediation is a language activity in which the user/learner acts as an intermediary between different inter-locutors when the language of the original text is not understandable to the recipient. The mediator may convey meanings within the same language or between languages. The objective of this article is to provide a comprehensive review of the current state of knowledge pertaining to the notion of mediation in language teaching and learning, as an emerging concept in language education. The article provides a brief overview of mediation activities and strategies. The second part explores its potential for effective teaching and learning, aiming to determine whether mediation is relevant in the context of English for Medical Purposes. Practicing mediation skills would merit greater attention in the classroom. This involves designing and developing mediation activities and strategies.

Key words: CEFR, mediation, English for Medical Purposes, facilitation of understanding, mediation strategies

Úvod

Spoločný európsky referenčný rámec (ďalej len „SERR“) vznikol v rokoch 1989 – 1996 na pôde Rady Európy a od publikovania v roku 2001 tvorí základ systému pre získavanie a overovanie úrovne komunikačných jazykových kompetencií. Cieľom tohto dokumentu je vytvoriť nielen jednotné pravidlá ich hodnotenia, ale aj jazykové procesy zapojené do produkcie a recepcie daného jazyka. V roku 2018 Rada Európy zverejnila Dodatok

k Spoločnému európskemu referenčnému rámcu pre jazyky, v ktorom mediáciu/sprostredkovanie informácií zaradila medzi kľúčové zručnosti pri učení sa jazykov. Nové deskriptory pre mediáciu, obsiahnuté v SERR Companion Volume 2020, predstavujú obohatenie pôvodného SERR. Jeho autori dúfajú a veria, že deskriptory vo forme „*can do statements*” na sprostredkovanie textu, pojmov a komunikácie pomôžu rozšíriť a obohatiť škálu aktivít a učebných úloh vo vyučovacom procese (North and Piccardo, 2017, s. 93). Podľa tohto konceptu by malo byť jazykové vzdelávanie zamerané na to, aby umožnilo učiacim sa konať v reálnych situáciách, vyjadrovať sa a plniť úlohy rôzneho charakteru. Okrem podpory vyučovania a učenia sa jazykov ako nástroja komunikácie prináša SERR aj novú, výraznejšiu vyhlíadku pre učiaceho sa. SERR predstavuje používateľa jazyka/učiaceho sa jazyk za spoločenského aktéra, ktorý spoluvytvára zmysel komunikácie v interakcii prostredníctvom takých javov, ako je sprostredkovanie a viacjazyčná/plurikultúrna kompetencia. SERR sa osvedčil ako úspešný práve preto, že obsahuje jasný a systematický model jazykových kompetencií používania jazyka a praktické nástroje vo forme modelových deskriptorov, ktoré napomáhajú pri tvorbe vzdelávacích programov, progresívnom smerovaní výučby, a v neposlednom rade pri zostavení systémov hodnotenia jazykových vedomostí a zručností. Mediácia má hlavné postavenie v činnostne zameranom prístupe a naznačuje posun paradigmy v plánovaní aj vyučovaní predmetov prostredníctvom motivácie zapojenia sa a autonómie učiacich sa (SERR, 2020, s. 28). Tento koncept nás podnietil k snahe ho preskúmať a analyzovať ho ako efektívny nástroj pri osvojovaní si odborného jazyka. Cieľom tohto prehľadového príspevku je predstaviť koncept mediácie - mediálnych činností a stratégií zameraných na rozvíjanie mediálnych zručností a na možnosť zakomponovania konceptu mediácie do výučby odborného jazyka vo vysokoškolskom vzdelávaní.

Koncept mediácie

Mediácia bola zavedená do vyučovania a učenia sa jazykov v SERR odklonom od štyroch jazykových činností ako jeden zo štyroch spôsobov komunikácie, ktorými sú recepcia, produkcia, interakcia a mediácia. Pri používaní jazyka ide často o niekoľko činností; mediácia je kombináciou recepcie, produkcie a interakcie. Aj v mnohých iných prípadoch používania jazyka nejde len o oznámenie správy, ale skôr o vytvorenie myšlienky prostredníctvom toho, čo sa často nazýva „*languaging*” (vyrozprávanie myšlienky, teda artikulovanie myšlienok) alebo vytváranie vhodných podmienok na porozumenie a komunikáciu, spoluvytváranie významu v interakcii (SERR, 2020, s.35).

„V mediácii používateľ/učiaci sa vystupuje ako spoločenský aktér, ktorý vytvára mosty a pomáha vytvárať alebo sprostredkovať význam, niekedy v rovnakom jazyku (intralingválna mediácia), a niekedy z jedného jazyka do druhého (interlingválna mediácia).“

Preklad alebo tlmočenie, parafráza, zhrnutie alebo záznam umožňujú preformulovať zdrojový text, ku ktorému táto tretia strana nemá priamy prístup. Mediácia

patrí k základným činnostiam v interlingválnej, ale aj intralingválnej komunikácii. Môže sa uskutočniť ústnou alebo písomnou formou. Mediačné jazykové činnosti – spracovanie, prepracovanie existujúceho textu – zaberajú dôležité miesto v bežnom jazykovom fungovaní našej spoločnosti. Mediácia nie je len o osvojení recepcie a produkcie jazyka, ale je to celý rad činností a stratégií, pri ktorých vedome prispôsobujeme obsah nášho prejavu konkrétnej situácii, konkrétnej osobe/osobám, aby náš prejav bol zrozumiteľný.

Predstavte si, že ste študentom medicíny a navštívite lekára so svojím otcom, ktorý ochorel. Pri odchode z ordinácie vás otec požiada, aby ste mu povedali, akú diagnózu lekár stanovil, pretože nerozumel ani slovo z toho, čo povedal. Nie preto, že by hovoril cudzím jazykom, ale preto, že použil lekársky diskurz. Váš otec vás teda postaví do úlohy sprostredkovateľa, čo nie je vždy jednoduché nielen preto, že musíte premýšľať, ako lekársky diskurz pretransformovať na zrozumiteľný jazyk, ale aj preto, že musíte interpretovať komunikačnú bariéru medzi lekárom a pacientom, ktorý môže byť dosť zložitý. Bez ohľadu na to je však vašou úlohou vybrať tie časti lekárskej správy, ktoré považujete za kľúčové, a povedať ich tak, aby im pacient (váš otec) rozumel. Ak ide o vážne ochorenie, možno budete musieť upraviť alebo zmierniť to, čo lekár povedal, alebo sa dokonca môžete vedome rozhodnúť zatajiť niektoré informácie, aby ste ho nevystrašili. Uvedený prípad je príkladom intralingválnej mediácie. Nejde o sprostredkovanie informácií z jedného jazyka do druhého, ale v tom istom jazyku. Inými slovami, lekár hovoril napríklad po anglicky a vy oznámite diagnózu lekára svojmu otcovi tiež po anglicky. Nieкто by povedal, že ide o akt transformácie priamej reči na nepriamu. Je však zrejmé, že ide o viac než len o gramatické transformačné cvičenie, pretože to, čo tu má sprostredkovateľ urobiť, je vybrať podstatné informácie poskytnuté v lekárskom diskurze a sprostredkovať pacientovi v jednoduchom, každodennom, neformálnom jazyku.

Ako príklad interlingválnej mediácie použijeme tiež situáciu lekár - pacient. Ak by príčinou komunikačnej bariéry medzi lekárom a pacientom bol rozdielny jazyk, vy ako mediátor by ste boli požiadaný, aby ste pacientovi sprostredkovali podstatné informácie, ktoré lekár pacientovi potrebuje odovzdať, napríklad z anglického jazyka do slovenského jazyka.

Je zjavné, že mediácia je náročná - z lingválneho aj z kognitívneho hľadiska. Sprostredkovateľ musí prijímať zložité rozhodnutia o informáciách, ktoré sa majú získať zo zdrojového textu, o obsahu správy, ktorá sa má odovzdať, a o forme textu, ktorý sa má vytvoriť, aby bol vhodný pre komunikačnú udalosť a užitočný pre druhého účastníka (účastníkov). Sprostredkovateľské úlohy si vyžadujú určitý stupeň vedomostí v oboch jazykoch, ako aj rôzne druhy kompetencií a zručností, ktoré Dendrinová (2015) zhrnula nasledovne:

1. sociokultúrne povedomie,
2. gramotnosť: školská, sociálna, praktická,
3. kompetencie: jazyková, sociolingvistická, diskurzívna a strategická,

4. kognitívne zručnosti: čítať medzi riadkami, vyberať relevantné informácie, uchovávať a vybavovať si informácie na použitie v novom kontexte, spájať predchádzajúce vedomosti a skúsenosti s novými informáciami, kombinovať informácie z rôznych zdrojových textov, riešiť problém, záhadu, otázku, predvídať, hádať, vyvodzovať, vyslovovať hypotézy, dospieť k záveru,
5. sociálne zručnosti na rozpoznanie komunikačných potrieb partnera a schopnosť uľahčiť proces komunikácie, spracovať a prispôbiť informácie na zvýšenie účinnosti, efektívnosti a relevantnosti kontextu situácie.

Mediačné činnosti

Mediácia má mnoho rôznych aspektov, ale všetky majú určité charakteristiky. Pri sprostredkovaní sa človek nezaobera vlastnými potrebami, myšlienkami alebo ich vyjadrením, ale potrebami strany alebo strán, pre ktoré je sprostredkovanie určené.

Stupnice mediácie sú v SERR Companion Volume 2020 uvedené v troch skupinách, ktoré odrážajú spôsob, akým sa sprostredkovanie zvyčajne vyskytuje. Podrobnejšie je projekt prípravy deskriptorov opísaný v dokumente Briana Northa a Enrica Piccardo: „Developing illustrative descriptors of aspects of mediation for the CEFR.“

Tabuľka 1. Mediačné činnosti

Sprostredkovanie textu	Odvzdávanie konkrétnych informácií
	Vysvetľovanie údajov
	Spracovávanie textu
	Preklad textu
	Zapisovanie poznámok
	Vyjadrenie osobnej reakcie na kreatívne texty
	Analýza a kritika kreatívnych textov
Sprostredkovanie pojmov Spolupráca v skupine	Podporovanie kolaboratívnej interakcie medzi partnermi v komunikácii
	Spolupracovanie na vytváraní významu
Vedenie skupinovej práce	Riadenie interakcie
	Podnecovanie ku koncepčnému rozhovoru
Sprostredkovanie komunikácie	Vytváranie vhodných podmienok pre plurikultúrny priestor
	Rola sprostredkovateľa
	Vytváranie vhodných podmienok pre komunikáciu v chýlostivých situáciách a pri nezhodách

Sprostredkovanie textu znamená odovzdanie obsahu textu inej osobe, ktorá k nemu nemá prístup, často z dôvodu jazykových, kultúrnych, sémantických alebo technických prekážok. Do tejto kategórie patria: odovzdávanie konkrétnych informácií, vysvetľovanie údajov, spracovávanie textu, preklad písomného textu, zapisovanie

poznámok, vyjadrenie osobnej reakcie na kreatívne texty, analýza a kritika kreatívnych textov. Deskriptory týchto činností sa čoraz viac začleňujú do jazykových vzdelávacích programov napríklad v Nemecku, Rakúsku, Grécku a Španielsku. Študenti si precvičujú mediáciu textu vtedy, keď hľadajú hlavné body alebo špecifické informácie v texte (v písanom aj hovorenom), alebo v nahrávke a potom ich odovzdajú svojim spolužiakom ústne, resp. písomne. Dôraz sa kladie na konkrétny relevantný obsah. Používateľ/učiaci sa vyhľadávajú v zdrojovom texte potrebné informácie a potom ich odovzdávajú príjemcovi. Môže sa jednať o sprostredkovanie informácií z usmernení, pokynov, nariadení alebo odovzdávanie relevantných informácií z informačných brožúr, návodov, z dlhších zložitých textov a pod. Sprostredkovanie textu je aj schopnosť interpretovať graficky znázornené údaje, trendy a tendencie (napr. stĺpcový graf, schému), ústnou a písomnou formou, a takisto prekladať písaný text neformálne alebo spontánne do materinského jazyka, kde ale nejde o odborný preklad, ktorý vykonávajú prekladatelia alebo tlmočníci. Ide o preloženie alebo pretlmočenie vybraných, relevantných informácií, ktoré sú v danej situácii pre prijímateľa dôležité. Sprostredkovateľ na rozdiel od prekladateľa a tlmočníka vytvára vlastný text, ktorý nie je rovnaký z hľadiska formy ani obsahu, hoci môže byť voľne prepojený z hľadiska vyjadrených významov. Sprostredkovateľ vnáša do konečného produktu svoj vlastný „hlas“, ktorým často vyjadruje svoj pohľad na danú problematiku. Vyberá si, ktoré významy alebo posolstvá vyčlení zo zdrojového textu, a potom sa rozhodne, ako ich sprostredkovať. Ich výber v reálnom živote nevyhnutne závisí od toho, prečo mediátor zasahuje, čo znamená, že výsledok mediácie (najmä pokiaľ ide o formu) je špecifický pre danú úlohu a adresáta (Dendrinis, 2014). Spracovanie textu znamená porozumenie informáciám v zdrojovom texte a ich následné preformulovanie do textu, zvyčajne v zhustenej podobe spôsobom, ktorý je vhodný pre daný kontext v závislosti od cieľa komunikačnej situácie. Kľúčovým slovom na stupniciach spracovania textu je „zhrnutie“ (summarizing), v rámci ktorého sprostredkovateľ odovzdáva len podstatu (t. j. hlavné myšlienky) a vynecháva detaily, ako sú príklady, porovnania alebo priama reč. Neprekladá slovo za slovom, ale používa vlastné slová. Mal by zároveň ostať objektívny a mal by sa vyjadrovať v prítomnom čase.

Sprostredkovanie pojmov. Jazyk je nástroj používaný na uvažovanie o téme a na vyjadrenie toho, o čom a ako uvažujeme v dynamickom spoločnom konštruktívnom procese. Je nástrojom komunikácie. Hlavnou zložkou tvorby deskriptorov sprostredkovania pojmov je preto uchopenie tejto funkcie jazyka. Ako môže používateľ/učiaci sa vytvárať vhodné podmienky pre prístup k vedomostiam a pojmom prostredníctvom jazyka? Existujú dva hlavné spôsoby: jeden je v kontexte spolupráce a druhý je, keď niekto má oficiálnu alebo neoficiálnu úlohu moderátora, učiteľa alebo školiteľa (SERR, 2020, s. 108). Práca v skupine je efektívna a vhodná situácia ako si precvičiť mediáciu zručnosti. Študenti majú príležitosť na výmenu myšlienkových postupov, na ich spájanie, vyvrátenie alebo rozvinutie. Práca v skupine ponúka možnosti spoznávať nové uhly pohľadu, študenti môžu profitovať z vedomostí iného člena skupiny a vzájomne sa inšpirovať.

Sprostredkovanie komunikácie. Mediácia sa týka používateľa jazyka, ktorý zohráva úlohu sprostredkovateľa medzi rôznymi účastníkmi komunikácie a zapája sa do činností, ktoré zaberajú dôležité miesto v bežnom jazykovom fungovaní našej spoločnosti. Jazyk, samozrejme, nie je jediným dôvodom, prečo majú ľudia niekedy ťažkosti s porozumením. Pri sprostredkovaní komunikácie, pokiaľ ide o zrozumiteľnosť textu, ťažkosti môžu byť spôsobené nedostatočnou znalosťou príslušnej oblasti alebo daného odboru (SERR, 2020, s. 114). Sprostredkovanie komunikácie má za cieľ uľahčiť porozumenie a vytvoriť úspešnú komunikáciu medzi účastníkmi, ktorí môžu mať individuálne, sociokultúrne, sociolingválne alebo intelektuálne rozdiely v názoroch, postojoch. Precvičovanie tejto mediačnej aktivity učí študentov ako komunikovať a vytvárať vhodné podmienky pre komunikáciu pri nezhodách alebo v chýlostivých situáciách, ako oznamovať zlé správy, vyjednávať a takisto môže byť užitočná pre každodenné interakcie v škole/na pracovisku.

Mediačné stratégie

Schopnosť používateľa jazyka robiť sprostredkovateľa nezahŕňa len jazykovú kompetenciu, obsahuje aj využívanie stratégií sprostredkovania. Sú to postupy, používané na objasnenie významu a vytváranie vhodných podmienok na porozumenie (SERR, 2020, s. 117). Mediačné stratégie sú komunikačné stratégie, t. j. spôsoby, ako pomôcť ľuďom porozumieť si počas reálneho procesu sprostredkovania. Týkajú sa spôsobu spracovania zdrojového obsahu pre príjemcu, či je potrebné ho prepracovať, zhrnúť, preformulovať alebo zjednodušiť.

Tabuľka 2. Mediačné stratégie

Stratégie na vysvetlenie nového pojmu	Prepojenie na predchádzajúce vedomosti
	Prispôsobenie jazyka
	Rozčlenenie zložitých informácií
Stratégie na zjednodušenie textu	Rozšírenie hutného textu
	Zjednodušenie textu

Stratégie na vysvetlenie nového pojmu sa zameriavajú na prepojenie na predchádzajúce vedomosti. Nové informácie sú vysvetlené porovnaním, opísaním toho, ako súvisia s niečím, čo príjemca už vie. Ďalšími možnosťami je parafrázovanie a vysvetlenie odborných termínov použitím jednoduchšieho jazyka, ktorý je vhodný pre konkrétneho prijímateľa a daný účel. Porozumenie možno často zlepšiť rozčlenením zložitých informácií na základné časti.

Stratégie zjednodušenia textu sa zaoberajú možnosťami rozširovania hutného textu prostredníctvom uvádzania príkladov alebo pridania užitočných informácií. Naopak, pri potrebe zosručenia textu, sa odporúča používať úspornejšie vyjadrenia, odstrániť opakované informácie a zdôrazniť kľúčové informácie.

Koncept mediačných stratégií je vysoko relevantný pri zjednodušovaní odborných textov. Čítanie akademických a odborných textov v cudzom jazyku je náročný proces. Štúdia Rets et al. (2022) navrhuje súbor pedagogických usmernení, identifikuje stratégie, ktoré učitelia používajú pri adaptácii akademických textov pre nižšie vedomostné stupne ovládania jazyka. Vytvára jasnejšiu konceptualizáciu procesov súvisiacich s intuitívnym zjednodušaním autentických textov. Najčastejšie používanou stratégiou je úprava na úrovni lexikálnej a/alebo syntaktickej. Ide konkrétne o výber slov na základe intuície, ktoré sa v danom jazyku používajú častejšie, zmena poradia vety na typ SVO (podmet-sloveso-predmet), ktorá je založená na zvýraznení podmetu vety a odstránení ukazovacích zámen (napr. *to, tam*). K ďalším stratégiám je podľa tejto štúdie pridávanie doplňujúcich informácií, ktoré rozvíjajú kľúčové body textu, objasňujú pojmy, poskytujú definície a príklady k určitým pojmom. Poslednou používanou stratégiou je úprava kohéznych prvkov textu vo vnútri/medzi vetami, vkladanie spojok (napr. *preto, ale, avšak*) alebo slov naznačujúcich následnosť (napr. *najprv, potom, to viedlo k tomu, že*).

Implementácia mediácie do jazykového vzdelávania

Lídrom tvorby učebných materiálov anglického jazyka, ktorý implementuje mediačné aktivity podľa deskriptorov SERR 2020 je vydavateľstvo Cambridge University Press. Rôzne typy úloh zamerané na mediačné aktivity sú vytvorené podľa deskriptorov jednotlivých úrovní SERR (Mediation Cambridge University Press, 2022).

Malá pozornosť, ktorá sa venovala skúmanému pojmu mediácie v prvom vydaní SERR (2001), má za následok nedostatočné zastúpenie úloh a aktivít spojených s mediáciou v učebniciach, ako aj v aktivitách učiteľov vo vyučovacom procese. Túto skutočnosť potvrdzujú aj autori Hutana a Jjeanu (2019, s. 176), ktorých snahou je navrhnúť a vytvoriť súbor takých aktivít, ktoré budú zmysluplné, relevantné, situované do každodenného života a budú prínosom pre proces jazykového vzdelávania. Štúdia Kossakowska-Pisarek, Siddal a Swierk (2022, s. 129), ktorá skúmala potreby a postoje učiteľov jazykov zo štyroch európskych univerzít týkajúce sa mediácie, potvrdila výzvy spojené s implementáciou SERR do vyučovacej praxe na úrovni vysokoškolského vzdelávania. Hoci veľká väčšina zo 79 zúčastnených učiteľov (91 %) súhlasila s tým, že mediácia je dôležitá pri výučbe jazykov, tretina z nich tvrdila, že mediačné aspekty nie sú súčasťou súčasnej vyučovacej praxe všetkých učiteľov.

Na základe uskutočneného prieskumu medzi študentmi a učiteľmi na Slovensku (Béřešová, 2021) je výučba jazyka stále viac tradičná, zameraná na memorovanie slovnej zásoby, gramatických štruktúr, bez používania autentických materiálov a len s obmedzeným priestorom pre študentov vyjadrovať svoje názory a byť aktívne zapojený do vyučovacieho procesu. Moderná spoločnosť potrebuje učiteľov, ktorí sú otvorení novým konceptom, a sú pripravení zmeniť výučbu tak, aby bola atraktívnejšia a efektívnejšia pre učiacich sa. Začlenenie mediačných aktivít a stratégií do vyučovacej praxe si vyžaduje určitý

čas. Dôležité je aj zvýšenie povedomia o koncepte mediácie medzi učiteľmi a študentmi ako o efektívnom a zaujímavom nástroji na zlepšenie kvality vyučovacieho procesu.

Angličtina je spoločným jazykom komunikácie v oblasti medicíny, zdravotníctva a príbuzných odborov. Svetové lekárske časopisy sú vydávané v anglickom jazyku. Väčšina vedeckých informácií je v súčasnosti vyjadrená v angličtine. V rámci akademického diskurzu nejde o všeobecnú angličtinu, ale o odbornú angličtinu. Nárast dôležitosti anglického jazyka je spojený s potrebou komunikovať v tejto oblasti. Aj preto v šesťdesiatych rokoch minulého storočia vznikla angličtina pre špeciálne účely (English for Specific Purposes). Výučba angličtiny komunikačnou metódou v súčasnosti pripravuje učiaceho sa na používanie jazyka v bežných komunikačných situáciách. Je definovaná tak, aby spĺňala konkrétne požiadavky študentov. Využíva základnú metodológiu a činnosti odboru, ktorému slúži, sústreďuje sa na jazyk vhodný pre tieto činnosti z hľadiska gramatiky, lexiky, registra, zručností, diskurzu a žánru (Dudley-Evans, 1997). Viaceré výskumy dokázali, že súčasné vyučovacie metódy a stratégie preplnené lekárskou terminológiou, gramatickými štruktúrami a len jednoduchými dialógmi na návšteve u lekára, nezodpovedajú potrebám lekárskej profesie. Vyučovanie lekárskej angličtiny si vyžaduje nový a moderný prístup (Wiertlewska 2019, Hull 2004).

Používanie zrozumiteľného a jednoduchého jazyka je nevyhnutnou požiadavkou v každodennej praxi lekárov pri komunikácii s pacientmi. Pre spoločné rozhodovanie pri konzultácii s lekárom a pre udelenie súhlasu so zákrokom potrebujú pacienti úplne porozumieť lekárske informáciám. Výskumy ukázali, že nižšia zdravotná gramotnosť - schopnosť jednotlivcov porozumieť a interpretovať lekárske informácie a používať ich pri rozhodovaní - súvisí s nižšími znalosťami o konkrétnych ochoreniach a dokonca s vyššou úmrtnosťou (Bittner, 2015). Jasná a zrozumiteľná komunikácia medzi pacientom a lekárom sa zdá byť pre zdravie pacientov prvoradá. Štúdiá Bittner a kol., ktorej cieľom bolo precvičovať a hodnotiť komunikačné zručnosti vysokoškolských študentov medicíny prostredníctvom cvičení na prekladanie lekárske správ do zrozumiteľného jazyka pre reálnych pacientov preukázala zlepšenie ich komunikačných zručností a odborných lekárske vedomostí. Ďalšou dôležitou zručnosťou v medicínskom diskurze v kontexte mediácie je byť schopný zosumarizovať rôzne typy lekárske textov, odborných časopisov, štúdií, schopnosť identifikovať a vybrať kľúčové body alebo myšlienky v rámci daného textu. Klinická sumarizácia, t.j. proces, pri ktorom sa relevantné informácie o pacientovi sumarizujú, zapisujú, prezentujú v mieste poskytovania zdravotnej starostlivosti, má veľký význam. Sprostredkovanie informácie, spracovanie zdrojového textu (napr. lekárskej správy, prepúšťacej správy, kazuistiky, anamnézy a pod.) v jednom jazyku a sprostredkovanie informácií v inom jazyku si vyžaduje zručnosti, ktoré presahujú rámec prekladu a tlmočenia, pretože si vyžadujú kritické myslenie a špecifické kognitívne zručnosti.

Na základe horeuvedených informácií je zjavné, že koncept sprostredkovania informácie predstavuje zručnosť, ktorú používame v každodennom živote a je nevyhnutná

pre študentov, ktorí sa učia angličtinu pre reálny svet, či už v písanej alebo hovorenej podobe, v rámci jedného jazyka alebo medzi dvoma rôznymi jazykmi. Preto sa domnievame, že implementáciou mediálnych činností a mediálnych stratégií sa zefektívni a zlepši vyučovací proces. Hoci mnohé krajiny uznávajú mediáciu ako kľúčovú zručnosť pri výučbe cudzích jazykov, v slovenskom kontexte sa mediácia využíva len v obmedzenej miere alebo dokonca vôbec, keďže sme nenašli žiadne zdroje, ktoré by sa zmieňovali o jej využívaní na Slovensku.

Na druhej strane môžeme tvrdiť, že ak učiteľ implementuje vo svojom vyučovacom procese aktivity na precvičovanie komunikácie v reálnych situáciách, potom pravdepodobne už vyučuje mediálne zručnosti. Ak chceme tieto zručnosti ďalej rozvíjať, môžeme:

1. prispôbiť existujúce úlohy, aby spĺňali podmienky mediácie,
2. vytvárať nové aktivity a úlohy zamerané na preklad lekárskeho textu a dokumentov, zhrnutie lekárskeho správy, výskumných článkov alebo iných lekárskeho dokumentov do zrozumiteľnej podoby pre pacientov, vysvetlenie lekárskeho postupov, diagnóz a liečebných možností pacientom v jednoduchšom jazyku, sprostredkovanie citlivých informácií pacientom, analýzu a diskusiu o rôznych lekárskeho prípadoch, interpretáciu grafických údajov,
3. prakticky aplikovať deskriptory z referenčného rámca zamerané na tri mediálne aspekty a mediálne stratégie podľa jazykovej úrovne študentov a vybrať si tie, ktoré sú relevantné pre daný kontext a účel komunikácie. Deskriptory môžu pomôcť pri plánovaní obsahu učebných osnov, pri navrhovaní úloh a kontrole dosiahnutých cieľov,
4. používať autentické materiály, z ktorých môžu študenti čerpať pri realizácii procesu mediácie. Autenticita vo vyučovaní jazykov znamená nielen používanie autentických textov, ale aj simuláciu autentických situácií. Úlohy spojené s autentickým materiálom môžu byť východiskom a impulzom pre ich ďalšie rozpracovanie, prípadne modifikovanie. Autentické materiály zároveň podnecujú študentov k dynamickej interakcii s cudzím jazykom a zvyšujú ich motiváciu,
5. zistiť postoje a záujmy študentov týkajúce sa užitočnosti škál a zadaní. Zisťovanie názorov študentov je dôležité, ocenia možnosť zapojiť sa do zlepšovania vzdelávacieho procesu, čo je pohľad, ktorý sa vo výskume často zanedbáva,
6. implementovať projektové vyučovanie a prácu s videami, obrázkami a inými multimediálnymi materiálmi na vysvetlenie lekárskeho konceptov pacientom a študentom. Projekty sú dobrou príležitosťou na sprostredkovanie informácií, pretože ich hlavnou črtou je, že študenti pracujú na vytvorení niečoho zmysluplného, konkrétnej téme, ktorú musia spracovať, predniesť pred svojimi spolužiakmi a následne o nej spoločne diskutovať.

Záver

V tomto príspevku sme predstavili koncept mediácie, prediskutovali a načrtli, ako môže byť implementácia mediačných aktivít a stratégií vo výučbe odborného jazyka užitočná a prospešná.

Vo svete, ktorý je čoraz globálnejší, multikultúrnejší a viacjazyčnejší, je sprostredkovanie základnou súčasťou každodenného života. Žijeme vo svete neustále sa zvyšujúcej mobility a prístupu k informáciám. Každý deň prijímame množstvo informácií, ktorým potrebujeme porozumieť a ďalej ich odovzdať, resp. vysvetliť ostatným. V kontexte jazykového vzdelávania rozvíja mediácia kombináciu receptívnych, produktívnych a interaktívnych zručností, ako aj čiastkových zručností zahŕňajúcich schopnosť uľahčiť komunikáciu, dosiahnuť dohodu a identifikovať kultúrne rozdiely, čo sú všetko základné zručnosti, ktoré využívame v každodenných komunikačných situáciách.

Koncept mediácie vo vyučovaní anglického jazyka je relatívne nový. Mediácia ako mäkká zručnosť je základom nielen pre interlingválnu komunikáciu, ale aj pre intralingválnu komunikáciu. Jazyková mediácia je viac než len zručnosť, pomáha študentom vytvárať vzťahy, riešiť konflikty a zlepšovať komunikáciu.

Zručnosť mediácie by sa mala dostať do centra pozornosti predovšetkým učiteľov odbornej angličtiny a systematickejšie sa precvičovať na hodinách anglického jazyka. Tento proces bude zahŕňať úpravu existujúcich materiálov a prípravu nových, v niektorých prípadoch aj vlastnoručne vypracovaných materiálov, ktoré možno zaradiť do učebných osnov lekárskej angličtiny, aby si študenti precvičovali mediačné aktivity a osvojili si mediačné stratégie, ktoré sú podrobne vysvetlené v dokumente SERR. Mediácia na hodinách angličtiny pre lekárske účely môže zlepšiť jazykové zručnosti študentov a pomôcť im lepšie zvládať komunikáciu s pacientmi a kolegami z rôznych jazykových a kultúrnych prostredí. Medzi výzvy patrí potreba vysokého stupňa presnosti a jasnosti v komunikácii, pretože nesprávne sprostredkovanie môže viesť k nedorozumeniam alebo nesprávnej liečbe.

Príspevok predstavuje prehľad danej problematiky a úvod do teoretického východiska ku výskumu v rámci dizertačnej práce, ktorej cieľom je zistiť možnosť zakomponovania konceptu na sprostredkovanie informácií a mediačné stratégie do odborného jazykového vzdelávania. Analýzou používaných materiálov a praktickou aplikáciou mediačných činností a mediačných stratégií vo výučbe odbornej angličtiny v lekárskejších disciplínach zistíme účinnosť tohto konceptu na osvojovanie si odborného jazyka.

LITERATÚRA

BÉREŠOVÁ, J. Is It Possible to Develop Mediation Strategies in Conventionally-taught English Classes? In: *EDULEARN21 Proceedings. 13th International Conference on Education*

- and New Learning Technologies July 5th-6th*, 2021, Palma, Mallorca, SPAIN. Palma: IATED, 2021, s. 678 – 683. ISBN 978-84-09-31267-2.
- BITTNER, A. et al. Translating medical documents into plain language enhances communication skills in medical students – A pilot study. In: *Patient Education and Counseling*, 98, 2015, č. 9, s. 1137 – 1141. [online] Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.pec.2015.05.024>
- Council of Europe. *A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. [online] Dostupné na: www.coe.int/lang-cefr
- Council of Europe. *A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. A Companion Volume. Council of Europe, 2020. [online] Dostupné na: www.coe.int/lang-cefr
- DUDLEY-EVANS, T. *Developments in English for Specific Purposes: A multi-disciplinary approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
- DENDRINOS, B. Testing and Teaching Mediation. Directions in English Language Teaching, Testing and Assessment. In: *Directions in Language Teaching and Testing*, 1, 2013. [online] Dostupné na: https://rcel2.enl.uoa.gr/directions/issue1_1f.htm
- HULL, M. *Changing the paradigm for medical English teaching*. [online] Dostupné na: <https://www.usingenglish.com/teachers/articles/changing-paradigm-for-medical-english-language-teaching.html>
- HUTANU, M. – JIEANU, I. Mediation activities for teaching Romanian as a foreign language. In: *Structure, use, and meaning. Language policies and practices in institutional settings*. Brasov: Editura Universităţii „Transilvania”, 2019, s. 173 – 188.
- KOSSAKOWSKA-PISAREK, S., SIDDAL, R. – SWIERK, M. Mediation: Teachers' attitudes and Perceptions of needs at European Universities in the context of EU language policy. In: *Sustainable Multilingualism*, 20, 2022. [online] Dostupné na: <https://doi.org/10.2478/sm-2022-0006>
- Mediation: What it is, how to teach it and how to assess it*. [online] Dostupné na: <http://www.cambridgeenglish.org/Images/664965-mediation-what-it-is-how-to-teach-it-and-how-to-assess-it.pdf>
- NORTH, B. – PICCARDO, E. *Developing illustrative descriptors of aspects of mediation for the CEFR*. Strasbourg: The Council of Europe, 2016. [online] Dostupné na: <https://rm.coe.int/168073ff31>
- NORTH, B. – PICCARDO, E. Mediation and Exploiting One's Plurilingual Repertoire: Exploring Classroom Potential with Proposed New CEFR Descriptors. In: *Learning and Assessment: Making the Connections – Proceedings of the ALTE 6th International Conference*. Bologna, 2017, s. 87 – 95.
- RETS, I. et al. Approaches to simplifying academic texts in English: English teachers' views and practices. In: *English for Specific Purposes*, 68, 2022, s. 31 – 46. [online] Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.esp.2022.06.001>

WIERTLEWSKA, J. The new paradigm of medical English Teaching at the University Level. In: *Scripta Neophilologica Posnaniensia*, 19, 2019. DOI 10.14746/snp.2019.19.15

Accessible summary

Introducing the concept of mediation and its potential in English language classes for Medical Purposes.

The study introduced the concept of mediation in language teaching and learning as an emerging concept introduced by CEFR which gives mediation skill a key role in its action-oriented approach. It emphasizes that language learning should be focused on enabling the learners to act in real-life situations. Mediation includes a series of activities and strategies in which we consciously adapt the content of our speech to a specific situation in order to make our speech understandable.

The study aimed to be a review of the current state of knowledge related to the concept of mediation in language teaching and learning and discussed the potential of being implemented in teaching process of English for Medical Purposes.

The skill of mediation is highly relevant in the context of medical English. The goal of learning English at this level is not to learn grammar or structures but to acquire and use the language within the career in real life situations, including being able to convey specific information, to summarize or to change the professional language into the plain language.

Practicing mediation skills would deserve more attention in the classroom. Using CEFR for mediation activities and strategies in designing curricula and syllabi, adapting the CEFR to fit the context of the lesson.